

Hoofdredacteur ESB
s.phlippen@sdu.nl

Giftige giften

Met verbazing hoor ik in het nieuws de dierenarts tegen de rapporteur zeggen dat hij zijn besluiten omtrent het verstrekken van medicijnen geen moment laat beïnvloeden door alle geschenken zoals reizen, diners en congressen die hij van farmaceutische bedrijven ontvangt. De dierenarts die in dit geval zelf mede-eigenaar van het farmaceutisch bedrijf is dat de teveel toegediende antibiotica produceert (NRC Handelsblad, 2011). Eigenlijk zegt de goede man: "Ik heb direct belang bij bepaald gedrag, maar dat belang is niet van invloed op mijn gedrag."

Voor een econoom een contradictio in terminis. Voor een politicus een reden om in te grijpen. Staatssecretaris Bleker kondigt maatregelen aan die de belangen van de arts moet ontkoppelen van die van de farmaceut. De maatregelen van Bleker zijn terecht, omdat het hier gaat om de bescherming van derden, in dit geval dier of patiënt, die niet gever noch ontvanger van het geschenk is, maar waarop of op wie de gever wel invloed wenst te hebben. De invloed van giften op de productkeuze van een arts is daarmee een externaliteit die volgt uit de transactie tussen farmaceut en arts. Het is aannemelijk dat die invloed er is, gegeven de bedragen van tussen de 8000 en 15.000 dollar die de gemiddelde farmaceut per arts per jaar in de Verenigde Staten spendeert aan giften. Om patiënten te beschermen is het van belang dat we weten in welke mate artsen zich laten beïnvloeden door ontvangen geschenken en of dit leidt tot voorschrijfgedrag dat niet in het belang van de patiënt is.

Er zijn twee gangbare argumenten voor de invloed die giften hebben op het gedrag van artsen. Ten eerste kunnen geschenken van invloed zijn omdat zij, bijvoorbeeld als het gesponsord congresbezoek

betreft, leiden tot een beter geïnformeerde keuze door de arts voor een medicijn. Een tweede argument kan zijn dat de arts zich laat beïnvloeden door de giften omdat hij weet dat als hij een bepaald medicijn niet voorschrijft, hij het jaar erop zijn geschenk ook wel kan vergeten. Dit laatste zal al snel leiden tot negatieve externaliteiten. Een recente studie van Malmendier en Schmidt (2011) werpt nieuw licht op de zaak. De auteurs bootsen een situatie na waarin een arts voor een patiënt een keuze maakt tussen de producten van twee farmaceuten. Zij laten zien dat zelfs het ontvangen van een gift pur sang – dus zonder informatieve waarde en zonder toekomstige implicaties – grote invloed heeft op het gedrag van de ontvanger. Iemand die een gift heeft ontvangen kiest veel vaker het product van de gever dan een ander product. Dit gebeurt zelfs wanneer de ontvanger op de hoogte is van het feit dat de kwaliteit van het product van de giftgever veel slechter is dan de kwaliteit van een alternatief product waarbij de producent geen geschenk geeft.

Wie nu denkt dat de nagebootste artsen onbedoeld het belang van de producent laten prevaleren boven dat van de patiënt, heeft het mis. De auteurs tonen aan dat de ontvanger van de gift zijn keuze zeer weloverwogen maakt. Wanneer het product namelijk niet voor de patiënt bedoeld is maar voor de arts zelf, dan laat de arts zijn productkeuze veel minder sterk beïnvloeden door het geschenk. Sterker nog, zodra het kwaliteitsverschil voor de arts zichtbaar is, laat de arts zich helemaal niet meer beïnvloeden door het geschenk bij zijn productkeuze.

Als deze laboratoriumstudie werkelijkheidswaarde heeft, dan wordt de uitspraak "dierenartsen zijn in staat om hun eigen integriteit te bewaken" van de voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde tamelijk ongehoofwaardig. De maatregelen van staatssecretaris Bleker die moeten voorkomen dat dierenartsen ook zelf recepten uitschrijven zijn dan een noodzakelijke, maar zeker geen voldoende voorwaarde voor integere artsen.

LITERATUUR

Malmendier, U. en K.M. Schmidt (2011) *You owe me*. Werkdocument van de Universiteit van Californië, Berkeley.
NRC Handelsblad (2011) Farmaceut betaalt het dierenartsreisje. *NRC Handelsblad*, 13 april.
NRC Handelsblad (2011) Bleker: dierenarts kan geen leverancier van antibiotica zijn; staatssecretaris geschrokken van praktijk. *NRC Handelsblad*, 14 april.